

Koester ons groene thuis

Beleidsplan 2019-2022

Stichting Goois Natuurreservaat

Vastgesteld d.d. 29 maart 2018
Kenmerk 18-9648-1.01.56

Goois
Natuurreservaat

1. Inleiding

De gebieden van het Goois Natuurreservaat maken van 't Gooi een bijzondere leefomgeving. Die natuur koesteren we. We zijn er trots en zuinig op. Samen zorgen we dat die behouden én toegankelijk blijft.

Samen met ons beheerplan (*"Beheervisie en beheerplan 2010-2019"*, GNR, december 2009) geeft dit beleidsplan aan welke doelen onze stichting op de korte en lange termijn nastreeft, en welke activiteiten wij de komende jaren ondernemen om die doelen te bereiken.

Dit beleidsplan is richtinggevend in de verandering die wij nu doormaken en bepaalt mede hoe wij onze organisatie vormgeven en onze werkzaamheden organiseren.

In 2018 reorganiseren wij onze organisatie tot een sterke, zelfstandige en compacte netwerkorganisatie, die in staat is om de Gooise natuur te beschermen en dit doet in nauwe verbondenheid met haar omgeving en in samenwerking met onze (natuur) partners.

Bij deze reorganisatie wordt een stevige professionaliseringsslag doorgevoerd en worden uitvoeringsprogramma's en meerjarenprogramma's opgesteld, die vanaf 2019 (verder) worden uitgevoerd. In 2018 zetten we ook voortvarend in op fondsenwerving en op verdienmodellen ondersteund met onze profileringscampagne *'Koester ons groene thuis'*. Deze campagne is gericht op het creëren van bewustwording van de waarde van de Gooise natuur en het Gooise cultuurlandschap en het leggen van verbinding met de (Gooise) samenleving voor het beheer en de bescherming ervan. De effecten van de programma's en hun (financiële) betekenis voor de periode 2019-2022 worden in de loop van 2018 duidelijk. Dit betekent voor dit beleidsplan en voor onze planning- en controlcyclus dat er in het najaar van 2018 mogelijk een bijstelling plaatsvindt.

Dit beleidsplan is vastgesteld in de vergadering van ons bestuur op 29 maart 2018. Het is onderdeel van onze jaarlijkse planning- en controlcyclus en is een belangrijk instrument in onze bedrijfsvoering. Ons beleidsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en heeft steeds betrekking op een periode van vier jaar.

**Onze missie is
om het Gooi 'groen'
te houden.**

**We doen dit in opdracht
van en samen met de
Gooise gemeenschap. Voor
huidige én toekomstige
generaties. Zodat iedereen
kan blijven genieten van de
prachtige Gooise natuur
en van haar bijzondere
ontstaansgeschiedenis.
Hoe wij dit doen wordt
beschreven in dit
beleidsplan.**

2. Goois Natuurreservaat:

Wie zijn wij en wat doen we?

Onze historie

Erfgooiers

In het begin van de 19de eeuw behoorden veel gronden in het Gooi toe aan de Staat der Nederlanden. Maar het gebruiksrecht van de gronden, lag al sinds de 13de eeuw bij de Erfgooiers: vrije boeren uit het Gooiland. In 1836 werden zij ook eigenaar van een hoeveelheid grond. Toch bleef er onenigheid over het eigendom en het gebruik ervan. In 1912 greep de overheid in: het eigendom belandde bij een nieuw ingestelde Vereniging Stad en Lande van Gooiland. Erfgooiers die lid waren van deze vereniging konden het land blijven gebruiken. Om de rust te bewaren werd bepaald dat deze Erfgooierswet de eerste vijftien jaar niet kon worden gewijzigd.

Natuur in het geding

Vanuit Amsterdam werd er al een tijd verlekkerd gekeken naar het Gooi. Daarom vreesden natuurbeschermers dat de nog aanwezige natuurgebieden in het Gooi te gelde zouden worden gemaakt, na het verstrijken van die vijftien jaar. Er lagen al verontrustende bouwplannen, zoals voor een tuinstad op de Bussummer- en Westerheide om de bevolkingsgroei van Amsterdam op te vangen. Gelukkig werd het natuurschoon veilig gesteld. Het werd gekocht door de toenmalige voorzitter van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, mr. P.G. van Tienhoven, en de Commissaris der Koningin in Noord-Holland, jhr. mr. dr. A. Roëll.

Samenwerkingsverband

Provincie Noord-Holland, gemeente Amsterdam en de zes Gooise gemeenten, Naarden, Huizen, Bussum, Blaricum, Laren en Hilversum sloegen de handen ineen en richtten in 1932 de Stichting Gooisch Natuurreservaat op. Op hun verzoek werd de Erfgooierswet aangepast, zodat de Vereniging Stad en Lande een deel van het bezit kon afstaan tegen een eenmalige uitkering aan alle deelgerechtigden. Een jaar later werd de stichting voor drie miljoen gulden eigenaar van 1.524 hectare bos en heide, en van een 104 hectare groot bos dat van particulieren werd gekocht. De Erfgooiers, waarvan er na bijwerking van de ledenlijst bijna 3.000 bleken te zijn, ontvingen ieder het voor die tijd aanzienlijke bedrag van 566 gulden.

Natuurbehoud én recreatie

De stichting Gooisch Natuurreservaat is in 1932 opgericht om *“de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden en aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.”* Die dubbele doelstelling is leidend bij alles wat het GNR doet.

Huidige situatie en maatschappelijke opdracht

Natuur en het Gooi zijn daarmee onlosmakelijk met elkaar verbonden en dat zal ook in de toekomst zo blijven. Het GNR bestaat door en voor de inwoners van het Gooi. Je zou kunnen zeggen: “Het Goois Natuurreservaat is van *alle* inwoners”. De natuurgebieden van het GNR zijn (soms bijna letterlijk) hun voor- en achtertuin. Dat maakt het GNR anders en uniek. Bovendien heeft onze natuur ook landelijke betekenis. Denk aan het bijzondere landschap en het leefgebied dat het biedt voor bedreigde soorten (flora en fauna). Dit zo te houden was en is de eerste taak van het Goois Natuurreservaat.

Het huidige GNR is gevormd door jarenlange aankoop van natuurgebieden. Nu bezit het GNR circa 2.800 hectare natuurgebied in de gemeenten Gooise Meren, Hilversum, Laren, Blaricum en Huizen. Dat is bijna een kwart van de totale (land)oppervlakte van deze vijf gemeenten.

De natuurgebieden van het GNR zijn beeldbepalend voor het Gooi en maken het Gooi tot een aangename plek om te wonen, te werken en te verblijven. Daarom heeft het GNR een sleutelrol in het bewaren en versterken van de Gooise identiteit.

Onze taakopvatting

De gebieden van het Goois Natuurreservaat maken van ‘t Gooi een bijzondere leefomgeving. Die natuur koesteren we. We zijn er trots en zuinig op. Samen zorgen we dat die behouden én toegankelijk blijft.

We beheren de terreinen zorgvuldig en deskundig. Waar mogelijk verhogen we de kwaliteit van de natuurgebieden, door initiatieven te nemen of te ondersteunen. Zo leggen we bijvoorbeeld natuurverbindingen aan, en kiezen we ervoor om weides te laten begrazen door koeien en schapen. Vooral op langere termijn is dit belangrijk voor behoud van de ‘groene’ identiteit van het Gooi.

Deskundig, constructief en soms ook eigenzinnig

Als grondeigenaar en ‘groen geweten’ zijn we betrokken bij alle grote ontwikkelingen in het Gooi, bijvoorbeeld bij infrastructurele projecten. Wij denken graag mee met betrokken overheden en instanties, maar wel steeds vanuit onze eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid. In de praktijk nemen we dan vrijwel altijd een constructieve houding aan.

We zoeken naar kansen waarbij iedereen gebaat is, en naar manieren om ongewenste effecten van ontwikkelingen tegen te gaan of te compenseren. Als het even kan proberen we de kwaliteit van onze terreinen verder te verhogen.

Hebben we goede redenen om ergens tegen te zijn (géén weg over de hei...!), dan laten we ons van een andere kant zien. Dan maken wij ons zo sterk mogelijk. Dan zijn we eigenzinnig en een onafhankelijke factor van belang. Een heldere stem van het groene geweten van het Gooi die niet zomaar kan worden genegeerd.

Inwoners en bezoekers, iedereen is welkom

Sinds jaar en dag bewijzen wij mét onze inwoners en bezoekers dat natuurbehoud en natuurontwikkeling heel goed kunnen samengaan met recreatie. Daarom zijn bijna al onze terreinen vrij toegankelijk. Dat willen wij ook zo houden. Inwoners, maar zeker ook bezoekers, moeten zich welkom voelen in onze natuurgebieden.

Wandelaars, fietsers, sporters, ruiters zijn er gewoon en gewend. Wonderwel gaan zij samen met bosuilen, gekraagde roodstaarten, zandhagedissen, reeën, orchideeën en nog 1.500 andere soorten planten en dieren. Dit unieke gebied ligt midden in een dichtbevolkte regio. Iedereen is welkom, maar de natuur mag nooit onder de recreatie lijden. Daar blijven we scherp en alert op toezien.

Integer, duurzaam, transparant

Het Goois Natuurreservaat is in feite 'gemeenschappelijk bezit' van inwoners van het Gooi. Als bestuur en medewerkers van het GNR beheren we deze terreinen dan ook namens en voor de inwoners. Dat is een maatschappelijke opdracht. Die stelt eisen aan ons en aan de manier waarop wij opereren. Natuurlijk moeten we goed zorgen voor de terreinen, maar we horen onze taken sober en doelmatig uit te voeren – tegen aanvaardbare kosten.

We kunnen niet zonder draagvlak en begrip voor ons werk bij de bewoners. Iedereen moet kunnen zien wát we doen en hóe we dat doen. Dit vraagt om open communicatie en voortdurende verbinding met de inwoners, over en weer. Op een eigenwijze en eigentijdse manier, zodat iedereen ons herkent.

Als dit ons lukt, vergroten we onze naamsbekendheid en daarmee ons draagvlak. Als elke Gooier begunstiger, vrijwilliger of ambassadeur van het GNR wordt, kunnen we nog heel lang blijven doen.

3. Leeswijzer

In dit beleidsplan wordt aan de hand van vier thema's beschreven hoe wij invulling geven aan onze maatschappelijke opdracht om de Gooise natuur in stand te houden en bewoners en overige bezoekers hiervan te laten genieten. Dit zijn de thema's 'Beheer', 'Projecten', 'Profilering en Draagvlak' en 'Bestuur en Organisatie'. Per thema geven we aan wat de opgaven en beleidsspeerpunten voor de komende periode zijn

Voorafgaand aan de uitwerking van deze vier thema's in de hoofdstukken 5 t/m 8 geven we in hoofdstuk 4 onze strategische koers aan.

4. Strategische Koers

Het belang en de waarde van de Gooise natuur – ons groene erfgoed – wordt zowel binnen als buiten het Gooi gezien. Rijk, provincie en gemeenten zijn zich bewust van de toegevoegde waarde die het Goois Natuurreservaat heeft voor het woon-, leef- en vestigingsklimaat, voor de instandhouding en vergroting van de biodiversiteit, voor recreatie en toerisme, voor de (lokale) economie en als cultuurlandschap met cultuurhistorische en geologische waarden.

Ook de Gooise samenleving is zich er steeds meer van bewust dat het in deze tijd van vergaande verstedelijking eigenlijk heel bijzonder is dat zulke kwalitatief hoogwaardige natuur pal naast de deur ligt. En dat het niet vanzelfsprekend is dat dit zo blijft.

Meer nog dan in de jaren dertig van de vorige eeuw ligt er op de regio rondom Amsterdam een grote druk door een stevige bevolkingsgroei, toenemende bedrijvigheid en groeiend toerisme. In wat we nu de metropoolregio Amsterdam (MRA) noemen moeten in de periode tot 2040 circa 230.000 woningen worden bijgebouwd, om bijna een half miljoen nieuwe inwoners te kunnen huisvesten. Omdat deze nieuwe inwoners ook willen leren en werken, zich willen kunnen verplaatsen en willen ontspannen en recreëren in hun leefomgeving, legt dit extra druk op een omgeving die hier nu nog niet op is ingericht. Naast een groeiende bevolking en bijbehorende (economische) activiteiten zien we op diverse fronten een afname van de biodiversiteit in Nederland maar ook daarbuiten. Daarnaast is er sprake van verandering van ons klimaat, dat ook zijn effecten heeft op onze natuur en op onze landschappen.

De transformatie van het bestuur en de organisatie in 2017 en 2018 maakt dat we beter in staat zijn om, samen met de omgeving, in te spelen op deze ontwikkelingen en dat we vanuit onze doelstelling kunnen zorgen voor behoud van het 'natuurschoon in het Gooi' en waar mogelijk voor versterking van de Gooise natuur en het Gooise natuurlandschap en de daarin aanwezige waarden en recreatiemogelijkheden.

De koers van doorontwikkeling van het GNR die hiervoor in 2016 is ingezet loopt langs vier ontwikkelpaden:

1. Versterking van de identiteit van het GNR
2. Versterking van de bestuurskracht
3. Versterking van de werkorganisatie
4. Versterking van de financiële positie

Deze hoofdlijnen zijn doorvertaald naar de volgende speerpunten:

1. We versterken onze identiteit door:
  - a) het Goois Natuurreservaat veel sterker te profileren en daarbij breder bekend en herkenbaar maken wat de toegevoegde waarde van het gebied en van de beheerorganisatie zelf is.
  - b) het Goois Natuurreservaat duidelijker te positioneren als dé sparringpartner binnen Gooise regio op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie
2. We vergroten onze bestuurskracht door verdere optimalisering van de slagvaardigheid en efficiency van ons besturingsmodel.
3. De werkorganisatie is in 2018 gereorganiseerd en wordt de komende jaren verder geprofessionaliseerd door:
  - a) processen en kwaliteiten verder te verbeteren
  - d) te investeren in doorontwikkeling van kennis en vaardigheden
  - e) ons netwerk van samenwerkingspartners verder uit te breiden en te verstevigen en onze organisatie verder door te ontwikkelen als sterke netwerkorganisatie
4. We versterken onze financiële positie door:
  - a) bestendiging van de hernieuwde samenwerkingsafspraken tussen onze participanten, gericht op versterking van de financiële positie en borging van de financiële stabiliteit van onze stichting
  - b) verder te gaan met het in zetten op benutting van verdienkansen in de gebieden, voor zover passend binnen onze natuur- en recreatiedoelstellingen.
  - c) voortzetting en optimalisering van onze fondsenwervingsstrategie en aanpak, gericht op het actief en breder dan voorheen in zetten op (duurzame) fondsenwerving

In de volgende hoofdstukken van dit beleidsplan wordt onze koers aan de hand van de thema's 'beheer', 'projecten', 'profilering en draagvlak' en 'bestuur en organisatie' inhoudelijk uitgewerkt.

5. Beheer

5.1 Beheer en onderhoud

Inleiding

Wij beheren ongeveer 2800 hectare natuurgebied. Hiervan is circa 1650 hectare bos en circa 800 hectare heide. Het overige deel bestaat uit grasland, stuifzand, engen, vennen en plassen.

In deze gebieden zijn allerlei voorzieningen aanwezig die wij ook beheren, zoals een uitgebreid stelsel van wandel-, fiets- en ruiterspaden, parkeerplaatsen, natuurbruggen, (toegangs)wegen, gebouwen en diverse objecten die het voor mens en dier fijner maken om in de gebieden te zijn. Denk hierbij aan uitkijkpunten, bruggen, vlonders, bankjes, dagrecreatie- en kampeerterreinen, speelbossen, wanden voor oeverzwaluwen- en ijsvogels en faunapassages voor dieren om veilig van het ene gebied naar het andere over te steken.

Het beheer dat wij uitvoeren richt zich niet uitsluitend op de natuur, maar op het samenspel tussen natuur, landschap, de archeologische en cultuurhistorische elementen die daarin aanwezig zijn en op het zichtbaar en 'beleefbaar' maken hiervan. Veiligheid is hierbij een belangrijk thema.

Wij doen dit door actief en gericht te beheren. Als wij dit niet doen dan verruigen en verbossen de gebieden met als gevolg verlies van natuurkwaliteit en biodiversiteit en op den duur ontoegankelijkheid voor het publiek. Ook cultuurhistorische elementen en structuren gaan dan verloren. Denk hierbij onder andere aan historische beukenlanen, schapenkampen, grafheuvels, raatakkers en (grens)wallen in het landschap.

Beheerdoelen

De beheerdoelen die wij nastreven zijn:

- Behoud en bevordering van biodiversiteit
- Behoud en ontwikkeling van het karakteristieke Gooise landschap
- Bevordering van de landschapsecologische samenhang tussen de natuurterreinen op de Gooise stuwwal en met de aangrenzende regio's (ecologische verbindingen maken en in stand houden)
- Behoud en versterking van het 'illusielandchap', waardoor stedelijke objecten en de uitstraling ervan aan het zicht worden onttrokken door groene aankleding van de randzones van onze gebieden
- Behoud en zo mogelijk herstel van aardkundige waarden
- Behoud van erfgoed door conservering en door het zichtbaar maken van archeologische en cultuurhistorische elementen en patronen
- Het 'levend' houden van het historische potstalsysteem door de inzet van schapenbegrazing
- Het toegankelijk en aantrekkelijk inrichten van de terreinen, zodat bezoekers de natuur en het landschap kunnen beleven en van de schoonheid kunnen genieten

Bij het nastreven van deze doelen hebben we te maken met een aantal uitdagingen die onze inzet, creativiteit en voortdurende aandacht vergen. Dit zijn invloeden van buitenaf zoals klimaatverandering, toenemende verstedelijking, uitbreiding van infrastructuur en toenemende recreatiedruk in de gebieden. Maar ook factoren in de gebieden spelen een rol zoals de huidige inrichtingssituatie en kwaliteiten van de gebieden, oprukkende invasieve soorten en verbossingsdruk.

Het beheer dat wij uitvoeren is geënt op het provinciale natuurbeleid, zoals dat is vastgelegd in het Natuurbeheerplan van de provincie Noord-Holland. Hierin zijn ook de natuurtypen vastgelegd, waarvoor wij in het kader van de SVN-L-N beheersubsidie ontvangen. Onze visie op het beheer met een uitgebreidere en specifiekere beschrijving van onze beheerdoelen en de beheermaatregelen die daarbij horen is te lezen in ons beheerplan. Om ons beheer steeds goed te laten aansluiten op de huidige en verwachte toekomstige situatie, actualiseren wij ons beheerplan regelmatig. In 2019 ronden wij de huidige actualisatie af.

Veiligheid

Veiligheid voor mens en dier is een belangrijk speerpunt in ons beleid en in ons beheer. Onze medewerkers en onze vrijwilligers zijn en worden getraind op het herkennen van onveilige situaties en op het nemen van passende maatregelen om de veiligheid tijdens het werk en in onze terreinen te bewaken.

Wij zetten in op het creëren en in stand houden van duidelijke en veilige routestructuren voor mensen en dieren, om zich door onze gebieden heen en van het ene gebied naar het andere gebied te verplaatsen. Ook zijn wij alert op situaties die de veiligheid van de bezoekers, natuurlijke bewoners en omwonenden van onze terreinen in gevaar brengen evenals die van onze medewerkers. Als wij signaleren dat zich onveilige situaties voordoen, ondernemen wij actie.

Erfgoed

Samen met het Gooise stuwwalcomplex, vormen de sporen die door vroegere generaties zijn nagelaten in het gebied de basis van het landschap, zoals we dit in het Gooi nu zien. De bijzondere geologische en geomorfologische opbouw van het gebied en de sporen en relictten uit vroeger tijden, worden tot nu nog maar weinig 'uitgelegd' of zitten 'verstopt' in het landschap. Wij vinden dat dit Gooise erfgoed meer aandacht en meer status verdient.

We willen de 'leesbaarheid van het landschap' versterken en kennis en onderzoeksresultaten samenbrengen en actief uitdragen. Daarom ondersteunen we ook het initiatief om voor het gebied Gooi en Vechtstreek de status van UNESCO-Geopark te verkrijgen. Wij willen een actieve rol spelen in een Geopark-organisatie, waarin samengewerkt wordt met andere terreinbeherende organisaties zoals Natuurmonumenten.

Netwerk van natuurverbindingen

In de afgelopen jaren zijn behoorlijk wat natuurverbindingen in en om het Gooi gerealiseerd. Wij zetten ons in voor voltooiing van het netwerk van ecologische verbindingen binnen het NatuurNetwerk Nederland (NNN) voor zover gelegen binnen het Goois Natuurreservaat. Ons beheer richt zich op de instandhouding van de gerealiseerde verbindingen en een goede aansluiting van het omringende landschap op de natuurverbindingen, zodat er een stevig en goed functionerend netwerk van natuurverbindingen ontstaat met bijbehorende leefgebieden voor de doelsoorten.

Toekomst van de enggebieden

We willen een discussie voeren over de toekomst van de enggronden, waarbij we samen met belanghebbenden bezien op welke manier we de enggebieden ook op de lange termijn adequaat en betaalbaar kunnen beheren. De resultaten hiervan werken door in het geactualiseerde beheerplan.

Bosbeheer

Duurzaam bosbeheer is een belangrijk onderdeel van onze beheertaak en hoort ook bij goed rentmeesterschap. Ons bosbeheer is gericht op het verhogen van de natuurlijkheid en een evenwichtige bosopbouw wat betreft leeftijd en boomsoorten. Onderdeel hiervan is de omvorming van naaldbosvakken (aangeplant voormalig productiebos) naar loofbos. Dit betreft circa 800 hectare van ons bosareaal. Een groot deel van ons naaldbos is niet ouder dan zo'n 70 jaar. Er zijn ook enkele oudere bossen, bomen en lanen. In diverse bosgebieden komen plantensoorten en bosbodems voor die verwijzen naar eeuwenlange aanwezigheid van bos. Dat is bijzonder en kenmerkend voor het Gooi. Het huidige omvormingstempo van ons bos ligt echter vrij laag. De ambitie is om het tempo op te voeren en grotere bospercelen per jaar aan te pakken. Dit zorgt ervoor dat er eerder sprake is van zichtbare bosomvorming naar duurzamer bos en biedt ook de gelegenheid om het latent aanwezige houtkapitaal aan te wenden voor ons beheer. In 2018 is hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld, dat vanaf 2019 wordt uitgevoerd.

Het terughoudende beleid dat de afgelopen jaren ten aanzien van bosomvorming is gevoerd, heeft ertoe geleid dat er in de huidige situatie sprake is van achterstallig bosbeheer. Op termijn kan achterstallig bosbeheer leiden tot gevaarlijke situaties. Takken kunnen afvallen en bomen kunnen omvallen. We realiseren ons dat het kappen van bomen gevoelig ligt, zelfs het kappen van

aangeplant productiebos, maar nemen toch onze verantwoordelijkheid als natuurbeheerder. Dit doen wij vanuit de wetenschap dat omvorming van deze bospercelen onvermijdelijk is en op lange termijn beter is voor de veiligheid en voor de biodiversiteit.

Heidebeheer

Het heidelandschap is een Noordwest Europees landschapstype dat zowel in Nederland als in andere landen sterk onder druk staat. Was er begin 19e eeuw nog circa 600.000 hectare heide in Nederland. Nu (Anno 2018) is daarvan nog maar ruim 6 procent over. Zo'n 800 hectare hiervan ligt in het Gooi. De rest is – versnipperd over Nederland – vooral te vinden aan de oostkant en in de zuidelijke provincies van ons land. De heidevelden in het Gooi zijn de meest westelijk gelegen binnenlandse heidegebieden van Nederland en liggen op het noordwestelijk deel van de Heuvelrug.

Het heide-areaal dat wij beheren vormt een belangrijk deel van het totale heide-areaal dat nog resteert in Nederland. Het is van betekenis vanuit het oogpunt van cultuurhistorie, biodiversiteit, natuurwaarde, landschap en recreatie.

Een van de uitdagingen voor de toekomst is om het Gooi – ook wat betreft de heidegebieden – goed aangesloten te hebben en te houden op de Utrechtse Heuvelrug. Dat is vooral van belang voor specifieke planten- en diersoorten die op of nabij de heide leven. Onvoldoende aansluiting kan er namelijk toe leiden dat deze soorten verdwijnen en de biodiversiteit in het Gooi afneemt.

Ons beleid en beheer is dan ook gericht op het in stand houden van het huidige heide- en stuifzandlandschap en het tot stand brengen van verbindingen. Met verschillende soorten beheeringrepen zorgen we ervoor dat we vergrassing, verruiging en verbossing van de heideterreinen en stuifzanden tegen gaan en beschermen we de leefruimte van planten en dieren van het heidelandschap. Voor het voortbestaan ervan is het essentieel de Gooise heidegebieden met elkaar te verbinden en een meer gevarieerde heide te ontwikkelen. Dit doen we onder meer door de ecologische toelopen naar de natuurbruggen, die de natuurgebieden met elkaar verbinden, in te richten als bos- en heideverbindingen. Daarbij vormen we stukken bos om naar open natuurterreinen waarin heide, stuifzand en heischraal grasland wordt ontwikkeld. De variatie in de heidegebieden verhogen we door het kleinschalig toepassen van diverse beheermaatregelen.

Ons heide(ontwikkelings)beheer is nader uitgewerkt in een heidebeheerplan voor 10 jaar. Hiermee geven we concrete invulling aan het provinciale beleid (Natuurbeheerplan 2018, Provincie Noord-Holland) en dragen we bij aan de realisatie van nationale en provinciale doelstellingen gericht op bevordering van de biodiversiteit.

Ecologisch terreinbeheer door begrazing

Wij zetten ons ecologisch terreinbeheer met grazers voort. Hiermee houden we terreinen open, bevorderen we de biodiversiteit en bestrijden we invasieve plantensoorten door middel van vraat, bemesting en betreding door onze grazers.

Wij zien ook kansen voor doorontwikkeling van ons begrazingsbeheer. Daarom gaan we de komende periode ons huidige begrazingsbeheer evalueren en bezien op welke punten optimalisering en/of doorontwikkeling mogelijk is. Daarbij spelen te realiseren kwaliteitsdoelen, veiligheid van recreanten en medewerkers van het GNR en de kosten een belangrijke rol.

Daarbij kijken we ook naar de situering van onze sinds lang gewenste tweede schaapskooi. We stellen een beknopte gebiedsvisie op waarbij we ook relevante ontwikkelingen rondom de huidige beoogde locatie voor de tweede schaapskooi bezien en bepalen op basis daarvan welke locatie de meest optimale is.

Omdat we merken dat bezoekers van onze gebieden zich niet altijd realiseren dat de dieren in onze kuddes 'werkvee' zijn en daarom een andere benadering vragen dan de koeien, schapen en geiten die 'voor het plezier' worden gehouden, gaan we nog meer aandacht besteden aan het geven van voorlichting hierover.

Omdat we veiligheid vooropstellen, treffen we altijd passende maatregelen als dieren ongewenst of gevaarlijk gedrag vertonen.

Bestrijding invasieve soorten

In het Goois Natuurreservaat komen – net als in andere natuurgebieden in Nederland – hinder- en invasieve soorten voor. Dit zijn soorten als de Amerikaanse Vogelkers, de Japanse Duizendknoop, de Zonnebaars, de Amerikaanse hondsvijl en de Amerikaanse rivierkreeft. Ook groeien er op diverse plaatsen tuinplanten die ervoor zorgen dat soorten die op die plek juist thuishoren, onvoldoende ruimte krijgen om zich daar te vestigen. Deze soorten belemmeren een gezonde natuurlijke ontwikkeling en vragen om een stevige en effectieve aanpak.

Bij de actualisatie van ons beheerplan werken wij ons beleid voor deze soorten in het Goois Natuurreservaat verder uit en vertalen deze door in beheerstrategieën, bestrijdingsmethoden en -middelen. Samenwerking is hierbij een belangrijk element. De effectiviteit van de bestrijding van bepaalde invasieve en hinder soorten wordt namelijk vergroot als terreineigenaren samenwerken en hun beheermaatregelen en monitoring op elkaar afstemmen. Wij gaan daarom meer nog dan voorheen gericht de samenwerking met onze 'buren' aan, om deze soorten te bestrijden.

Omdat een groot deel van onze terreinen grenst aan tuinen van particulieren, willen we deze bewoners ook betrekken bij de gezamenlijke aanpak. Onder andere door het geven van voorlichting over maatregelen die zij kunnen treffen, om te voorkomen dat invasieve soorten vanuit hun tuin oprukken het natuurgebied in.

Recreatie

Een belangrijke uitdaging is steeds het vinden van een goede balans tussen natuurbehoud en natuurontwikkeling enerzijds en recreatie anderzijds. Zonering en geleiding van het recreatieve gebruik is een belangrijk instrument hierbij. Om dit nog beter te kunnen doen gaan we het recreatieve gebruik van de gebieden stelselmatiger in beeld brengen. We doen dit door onze praktijkkennis van het recreatieve gebruik en de recreatiestromen in onze gebieden aan te vullen met onderzoeksgegevens. Daarnaast willen we scherper in beeld krijgen wat de recreatiemotieven van de gebruikers van onze gebieden zijn en welke zaken zij van belang vinden. Vervolgens gaan we deze informatie bezien in relatie tot de aanwezige waarden en doelstellingen voor de gebieden en kijken we of dit vraagt om aanpassing van het huidige recreatieve aanbod en van de zonering.

Hondenbeleid

Ons hondenbeleid, dat nader uitgewerkt is in de hondenaanlijnregeling, wordt in overleg met de gebruikersgroepen op onderdelen bijgesteld. De opkomst van hondenuitlaatservices verdient hierbij specifieke aandacht. We gaan ervoor zorgen dat de regeling nog beter aansluit op de inrichtingssituatie van de gebieden en op het beheer en gebruik. Daarbij kijken we ook naar het beleid van terreinbeheerders van omliggende terreinen.

Ruiterbeleid

We gaan ons ruiterbeleid en onze ruiterregeling tegen het licht houden en waar nodig bijstellen.

Mountainbiken

Wij gaan onderzoeken of het zinvol is om ons beleid ten aanzien van mountainbikers af te stemmen op het beleid dat beheerders van omliggende terreinen hiervoor voeren.

Nieuwe recreatievormen

Er ontstaan ook regelmatig nieuwe vormen van vrijetijdsbesteding en recreatie, die soms ongewenste effecten voor de natuur of voor andere recreanten opleveren. Voor zover onze toegangsbepalingen hier geen duidelijk kader en regels voor bieden, gaan we hiervoor aanvullend beleid ontwikkelen. Hierbij kijken we uiteraard ook naar wat andere terreinbeheerders doen, en proberen zoveel mogelijk hierop aan te sluiten, maar maken wel steeds onze eigen afweging.

Systemen

We gaan onze manier van beheren verder professionaliseren en maken gebruik van de ervaringen van collega-natuurbeheerders. Een belangrijk hulpmiddel daarbij is het CMSi. CMSi staat voor "Conservation Management System international". Dit is een softwareprogramma dat gebruikt kan worden om beheerdoelstellingen te vertalen naar beheeractiviteiten, deze activiteiten te plannen, resultaten vast te leggen en het beheer te monitoren en te evalueren, zodat waar nodig bijstelling kan plaatsvinden..

Wij zorgen voor een rechtstreekse koppeling tussen het CMSi en onze planning en control-cyclus. Daarnaast gebruiken wij het om de effecten en resultaten van onze beheeractiviteiten en kwaliteitsverbeteringsprojecten te registreren en te monitoren.

Ook voor andere activiteiten binnen onze organisatie werken we aan verdere professionalisering en verbetering van ons kwaliteitssysteem en het gebruik van systemen die ons helpen onze (administratieve) processen goed te beheersen.

Vastgoed

Als gevolg van de beperkt beschikbare middelen is in de afgelopen jaren achterstallig onderhoud aan onze gebouwen en vastgoedobjecten ontstaan. Ons meerjarenprogramma voor het onderhoud dat volgens de NEN 2767 methodiek is opgesteld is ook gericht op duurzaamheid. In het programma wordt onderscheid gemaakt tussen objecten die essentieel zijn voor de bedrijfsvoering, objecten die een ondersteunende functie vervullen en objecten die (op termijn) afgestoten kunnen worden. In lijn met de gemaakte categorisering gaan we de onderhoudsachterstanden in de komende 4 jaar wegwerken, zodat ons vastgoed weer op peil is. De jaarlijkse structurele lasten van dit meerjarenprogramma worden opgenomen in onze (meerjaren)begroting. Ook voor het vastgoedmanagement gebruiken we CMSi.

Recreatievoorzieningen

In 2018 hebben we een meerjarenprogramma opgesteld voor het onderhoud en de vernieuwing van de recreatievoorzieningen in onze gebieden, dat we vanaf 2019 verder gaan uitvoeren.

5.2 Toezicht, handhaving en voorlichting

Toezicht, handhaving en educatie zijn belangrijke elementen die in de functie "boswachter" naar voren komen. Door een intensief contact met recreanten in onze gebieden, bepalen zij voor een belangrijk deel de uitstraling van onze organisatie in het veld en doen dit, vanuit goed gastheerschap, op een vriendelijke, duidelijke en doortastende wijze. Een toenemende druk vanuit de omgeving gekoppeld aan het steeds mondiger worden van bezoekers in onze gebieden, vraagt goede communicatieve vaardigheden en kennis van het terrein en het vak als buitengewoon opsporingsambtenaar, om hier adequaat mee om te gaan.

5.3 Behouden en beschermen natuur

Sinds onze oprichting hebben we als doelstelling en opdracht om de Gooise natuur 'ten eeuwen dage' te behouden en te beschermen. Geen gemakkelijke opdracht in een land waarin steeds meer mensen leven die ook ruimte nodig hebben om te wonen, te werken, te ontspannen en zich te verplaatsen.

Waar mogelijk proberen wij "aan de voorkant" mee te denken over grote ruimtelijke ontwikkelingen in het Gooi, die van invloed kunnen zijn op onze gebieden. Dit doen we vanuit onze rol als grondeigenaar en beschermer van de natuurwaarden en de andere kwaliteiten van onze gebieden. Vanuit onze deskundigheid en verantwoordelijkheid denken we graag constructief mee en gaan we met betrokken overheden en instellingen op zoek naar kansen om win-win situaties te creëren.

We zoeken hierbij naar manieren om ongewenste effecten tegen te gaan of te compenseren en tegelijkertijd de kwaliteiten in onze gebieden en de natuurkwaliteit in het Gooi te versterken. Als dit niet mogelijk blijkt en duidelijk wordt dat een ontwikkeling onze gebieden zal aantasten, maken we ons sterk voor het tegen gaan van die aantasting.

Ontwikkelingen waarbij we momenteel betrokken zijn, zijn onder andere het MIRT-A1 Oostkant Amsterdam, de Metropoolregio Amsterdam (MRA), de verbreding van de A27, het project HOV in 't Gooi en de ontwikkelingen rondom het landgoed Monnikenberg. Bij deze ontwikkelingen zijn wij op bestuurlijk niveau vooral betrokken via onze bestuursleden en leveren we vanuit onze werkorganisatie de benodigde inhoudelijke ondersteuning. Daarbij zullen we de personele inzet die dit vergt zichtbaar maken.

Daarnaast is er ook sprake van regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Regio Gooi en Vechtstreek, waarin ook de Gooise gemeenten participeren. Binnen dit samenwerkingsverband komen ook thema's aan de orde zoals natuur, landschap, recreatie en toerisme. Thema's die relaties hebben met de gebieden en met het werk van het Goois Natuurreservaat. Aangezien de Gooise gemeenten die participant zijn in onze stichting, ook deelnemers zijn in dit samenwerkingsverband, kunnen zij de belangen van het Goois Natuurreservaat hierin rechtstreeks behartigen. Waar nodig kan er vanuit de werkorganisatie inhoudelijke ondersteuning plaatsvinden, om te adviseren of mee te denken over bepaalde thema's of projecten. Ook hierbij zullen we de personele inzet die dit vergt zichtbaar maken.

Beschermingsstatus

Om onze gebieden duurzaam te beschermen tegen schadelijke invloeden en ontwikkelingen van buitenaf, zijn we voortdurend op zoek naar nieuwe mogelijkheden en instrumenten die ons hierbij kunnen helpen. Om die reden zijn wij betrokken bij onderzoeken en verkenningen, zoals die voor het Geopark Gooi en Vecht en het Nationaal Park Heuvelrug nieuwe stijl, waarbij gekeken wordt of onze gebieden een landelijke of zelfs internationale status kunnen krijgen als bijzonder natuurgebied, werelderfgoed of als monument. Daarbij gaan we ook na of de verkrijging van een dergelijke status voor het gehele Goois Natuurreservaat meerwaarde oplevert. Aanwijzing van onze terreinen als Provinciaal Landschap zien wij hierbij als een goede optie. Wij zullen de provincie Noord-Holland verzoeken om een dergelijke beschermingsstatus mogelijk te maken in het kader van de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en daaruit voortvloeiende aanpassing van de Provinciale Ruimtelijke Verordening.

5.4 Gebiedsexploitatie

De huidige maatschappelijke tendens is dat natuurgebieden en natuurorganisatie ook een zekere mate van zelfvoorzienendheid aan de dag moeten leggen.

Onze gebieden (ons 'Natuurlijk Kapitaal') dragen nu zelf deels ook al bij aan hun eigen instandhouding. Bijvoorbeeld door inkomsten uit pacht en verhuur te genereren en door het genereren van opbrengsten uit de verkoop van hout.

Uit de verkenning die gedaan is naar mogelijkheden om met ons eigen 'Natuurlijk Kapitaal' aanvullende inkomsten te genereren, is een aantal mogelijkheden naar voren gekomen die we nader uitwerken (zie ook de rapportage "De waarde van het Goois Natuurreservaat, Verdienmodellen en Fondsenwerving" d.d. 8 december 2016 van bureau Dings Doet!). Deze mogelijkheden zijn getoetst op potentie en haalbaarheid. Hierbij is ook gekeken of ze passen bij onze statutaire doelstelling.

De verdienmogelijkheden die we de komende periode verder oppakken en uitwerken zijn:

- Verhoging van de inkomsten uit houtverkoop
- Verhoging van de inkomsten uit de verkoop van biomassa, door aansluiting bij initiatieven van derden
- Verhoging van de inkomsten uit rundvleesverkoop
- Inkomsten uit arrangementen
- Inkomsten uit verpachting of verhuur van locaties voor 'nieuwetijdse' natuurkampeervormen
- Inkomsten uit verpachting of verhuur van grond of ruimten voor vergaderingen, hei sessies of ontmoetingen
- Inkomsten uit verpachting of verhuur van evenementenlocaties

De drie laatstgenoemde verdienmogelijkheden zijn vrij nieuw voor ons en vragen om de ontwikkeling van gedegen 'business cases', waarbij kosten en baten, voordelen en nadelen en uiteraard ook de risico's in beeld worden gebracht. Op basis daarvan zal ons bestuur in 2018 en 2019 besluiten nemen over de implementatie van deze verdienmogelijkheden.

De verdienmogelijkheden die een uitbreiding van de reeds bestaande verdienmodellen zijn, zoals verhoging van de inkomsten uit houtverkoop, biomassaverkoop en rundvleesverkoop vergen vooral een goede voorbereiding en extra inzet vanuit de organisatie, met name op het gebied van draagvlak en communicatie. De extra inkomsten die hiermee verkregen worden zijn naar verwachting relatief beperkt.

Er is ook een aantal verdienmogelijkheden, die in hun aard in min of meerdere mate op gespannen voet staan met onze (statutaire) doelstellingen. Dit zijn echter wel maatregelen die substantiële inkomsten kunnen genereren.

Dit betreft:

- Natuurbegraven (mits op voldoende grote schaal en met een substantieel aantal graven per hectare)
- Inkomsten uit parkeergelden
- Inkomsten uit windmolens

Mede gelet op het maatschappelijk effect dat deze maatregelen naar verwachting sorteren, vragen deze maatregelen om nadere afweging en studie.

Verwerving van terreinen

In potentie zijn alle terreinen in het Gooi met “natuurschoon” (dat wil zeggen met natuurwaarden, landschappelijke waarden of cultuurhistorische waarden) voor ons “verwervingswaardig”. Het lange termijn streven van de stichting is dan ook om al deze terreinen uiteindelijk te verwerven en daarmee veilig te stellen. Dit hebben we ook vastgelegd in ons grondverwervingsbeleid (2017).

Het is moeilijk te voorspellen wanneer terreinen beschikbaar komen voor verwerving. Telkens als een terrein beschikbaar komt, gaan we kijken of het haalbaar is om dit ook daadwerkelijk in eigendom te krijgen. Hierbij zal aan de hand van de volgende criteria worden afgewogen of het mogelijk en opportuun is om deze te verwerven:

- Er dienen voldoende (financiële) middelen beschikbaar te zijn of verkregen te kunnen worden om de verwerving te kunnen bekostigen
- De kosten voor het beheer en onderhoud van het terrein dienen gedragen te kunnen worden
- Het beheer van het terrein moet passen bij onze beleidsdoelstellingen.

Als een terrein is aangekocht wordt gezien of het nodig is om maatregelen te treffen om de natuur- en/of landschapskwaliteiten te verhogen, de toegankelijk van het terrein voor recreanten te faciliteren en goed beheer mogelijk te maken. Als dit het geval is en het behelst meer dan het uitvoeren van wat kleine werkzaamheden, dan maken we er een project van en zoeken daar financiering voor.

6. Projecten

Naast het beheren van het bestaande areaal, hebben we ook ontwikkeldoelstellingen. Om te beginnen betreft dit onze statutaire opdracht om de Gooise natuur veilig te stellen door de verwerving van deze terreinen. Daarnaast hebben wij de doelstelling om bestaande kwaliteiten van natuurterreinen te herstellen en waar mogelijk te verbeteren. Een derde doelstelling is ervoor te zorgen dat onze bezoekers kunnen genieten van de natuur. Dit betekent dat we steeds kijken naar mogelijkheden om dit te faciliteren met een aantrekkelijke gebiedsinrichting, met recreatieve routes en met voorzieningen.

Projectenprogramma en professionalisering projectmanagement

Voor het herstel en de verbetering van bestaande kwaliteiten van onze terreinen en de versterking van de recreatieve kwaliteiten definiëren wij specifieke projecten. Deze projecten worden samengebracht in een programma, met een heldere prioritering en met een gerichte sturing op de uitvoering van dit programma. Hiertoe hebben wij in 2017 een projectenbureau ingericht. Het projectenprogramma voor de komende jaren is als bijlage bij dit beleidsplan gevoegd.

We stellen het projectenprogramma net als het beleidsplan zelf steeds cyclisch bij. Hiermee beschikken wij steeds over een actueel en uitvoerbaar (meerjaren-) projectenprogramma, gebaseerd op onze ambities, beschikbare middelen en randvoorwaarden waarmee wij te maken hebben. In de jaarstukken zullen wij telkens rapporteren en verantwoording geven van de verrichte werkzaamheden.

Bij de voorbereiding en uitvoering van projecten wordt steeds nadrukkelijk de omgeving betrokken, op basis van de door ons te hanteren participatieladder en met zorgvuldig omgevingsmanagement.

De middelen die bestemd zijn voor de voorbereiding van projecten kunnen wij vanuit het projectbureau in de werkorganisatie inzetten voor de voorbereiding en begeleiding van de projecten. Dit betekent dat deze middelen als voorschot beschikbaar worden gesteld, met afrekening na afloop. Als bij projecten sprake is van extra kosten voor beheer en onderhoud na de realisatie, regelen wij vooraf de dekking van die extra kosten. Op die wijze voorkomen wij onvoorziene effecten in de meerjarenbegroting.

7. Profilering en draagvlak

Door middel van gerichte communicatie, natuur- en erfgoededucatie en door de inwoners van het Gooi actiever te betrekken bij ons werk, willen we de inwoners van het Gooi én het brede publiek bewuster maken van de schoonheid, de waarde en de kwetsbaarheid van het Goois Natuurreservaat. Ook willen we de betrokkenheid van de Gooise gemeenschap bij 'hun' GNR vergroten en inwoners, bedrijven en organisaties enthousiasmeren om ons financieel te ondersteunen.

We gaan dit doen door in al onze communicatie de volgende kernboodschap uit te dragen: "De gebieden van het Goois Natuurreservaat maken van 't Gooi een bijzondere leefomgeving. Die natuur koesteren we. We zijn er trots en zuinig op. Samen zorgen we dat die behouden én toegankelijk blijft."

Deze kernboodschap zal in al onze communicatie in verschillende vormen en op verschillende niveaus doorklinken.

Communicatie en interactie

Met gerichte communicatie gaan wij onze zichtbaarheid en herkenbaarheid vergroten. Ook gaan we pro-actiever onze doelstellingen en de manier waarop we daaraan werken voor het voetlicht brengen.

GNR als sterk merk

Uit onze verkenningen rondom verdienmodellen en fondsenwerving is gebleken dat het Goois Natuurreservaat een sterk merk genoemd kan worden. Marktpartijen geven aan graag hun naam te willen verbinden aan het Goois Natuurreservaat. Zij zien kansen voor partnerships met GNR, waarbij zij vanuit hun doelstellingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen ons werk (financieel) ondersteunen en dit ook actief uitdragen aan hun klanten en investeerders. We nemen dit gegeven mee bij onze fondsenverwerving en zoeken daarbij steeds naar passende manieren om ons 'merk' en onze 'merknaam' te gebruiken en in te zetten voor het bereiken van onze doelstellingen.

Evenementen

Publieksevenementen zijn voor ons eveneens een belangrijk middel om onze zichtbaarheid te vergroten en te laten zien en uit te leggen wat we doen. Onze doelstelling hierbij is om jong en oud enthousiast te maken voor de natuur, het Gooise erfgoed en het werk en de doelstellingen van onze stichting.

De afgelopen jaren merken we een groeiend enthousiasme en een groeiend aantal aanvragen voor (sport)evenementen in onze gebieden. Het is mooi om te zien dat groepen mensen samen genieten van het samen zijn en samen bewegen in de natuur. Om de balans tussen rust en reuring in de gebieden in evenwicht te houden en daarbij ook rekening te houden met onze directe omgeving, gaan we in 2019 in afstemming met gemeenten evenementenbeleid voor onze gebieden opstellen.

Natuur- en Erfgoededucatie

Door middel van educatie proberen we onze liefde voor de natuur en voor de bijzondere waarden in onze gebieden over te brengen aan jong en oud. Hiermee proberen we bewustzijn te creëren van de schoonheid, maar ook van de kwetsbaarheid van de natuur, het landschap en van cultuurhistorische elementen. Dit doen we door de jeugd 'topervaringen' in de natuur te bieden. Deze topervaringen kunnen zij met leeftijdsgenoten als schoolactiviteit of met hun ouders of andere naasten in onze gebieden beleven. Het groepsverblijf 't Laer vervult hierbij een belangrijke functie als uitvalsbasis voor een meerdaagse natuurbeleving.

Het huidige groepsverblijf 't Laer is echter sterk verouderd en aan vernieuwing toe. We gaan het groepsverblijf vernieuwen en zorgen daarbij dat het multifunctioneel te gebruiken is voor educatie en voor de ontvangst en het verblijf van groepen.

Ook speelbossen hebben een belangrijke educatiefunctie. Kinderen kunnen hier met al hun zintuigen de natuur beleven en ervan leren. Onze ervaring leert dat door in de natuur te spelen kinderen ook een band op met de natuur opbouwen.

We blijven ons speelbossen op peil houden en waar nodig voegen we voorzieningen toe om een bezoek aan onze speelbossen nog leuker te maken.

We zorgen steeds voor vernieuwing van ons educatieaanbod, zodat dit goed blijft aansluiten op het gebruik van nieuwe media en op de belevingswereld van de huidige generatie.

Omgeving betrekken

Het is van wezenlijk belang dat de Gooise gemeenschap betrokken is en zich betrokken voelt bij de gebieden die wij voor hen beheren. Wij doen dit op verschillende manieren:

In de eerste plaats nodigen we de Gooise gemeenschap uit om ons actiever te ondersteunen. Dit kan financieel of door vrijwilliger of 'ambassadeur' te worden. Daarnaast gaan we per project beziën op welke manier we de omgeving hierbij betrekken. Dit kan door omwonenden en belanghebbenden uitgebreid vooraf en tijdens het project te informeren of door ruimte te bieden om ons te adviseren, hun mening te geven of door ruimte te bieden om mee te denken over de uitwerking, voorbereiding of realisatie van projecten. Hiervoor gaan we een 'participatieladder' hanteren, die lijkt op de participatieladder die gemeenten gebruiken. Als natuurbeheerder houden we uiteraard wel onze verantwoordelijkheid voor natuurkwaliteit en de overige waarden in onze gebieden en blijven we ook verantwoordelijk voor het eindresultaat en voor de realisatie van de doelstellingen die we met onze projecten en programma's nastreven.

Klankbordgroep Gebruikers GNR

Een andere manier waarop belanghebbenden betrokken zijn en worden is onze Klankbordgroep Gebruikers GNR. Hierin zijn diverse belangen- en gebruikersgroepen vertegenwoordigd. De Klankbordgroep is voor ons een belangrijk adviesorgaan en helpt ons om goed op de hoogte te blijven van wat er leeft onder onze omgevingspartners en wat zij belangrijk vinden.

Vrienden- en belangengroepen

In het Gooi is ook een aantal vrienden- en belangengroepen actief, waarmee wij goede contacten hebben. Deze groepen tonen zich zeer betrokken bij het werk dat wij doen, denken graag met ons mee en willen ons ook ondersteunen bij de realisatie van onze doelstellingen. (Dit betreft onder andere de Vrienden van het Gooi, het IVN, de Vrienden van het GNR, de Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve en de archeologische werkgroep Naerdincklant) Wij willen onze relatie met deze groepen graag bestendigen en waar we win-win kansen zien willen we ook graag met hen rondom specifieke thema's of projecten samenwerken.

Vrijwilligers

Vrijwilligers ondersteunen ons heel praktisch bij de uitvoering van onze beheertaken. Daar zijn wij blij mee, want zij vormen een welkome aanvulling op onze capaciteit. Zij zijn onze ambassadeurs, ondersteunen ons in het veld en denken met ons mee.

De afgelopen jaren is niet alleen het aantal vrijwilligers dat ons ondersteunt aanzienlijk gegroeid, maar ook hun rol is toegenomen. Zo zijn er vrijwilligers die meehelpen in het natuurbeheer, bij het monitoren, bij publieksvoorlichting, bij evenementen en op diverse andere manieren. Om hun inzet in goede banen te leiden en daarmee optimaal gebruik te maken van hun ondersteuning, hebben we de organisatie, coördinatie, aansturing en facilitering van onze vrijwilligers steviger verankerd in onze organisatie. Hierbij blijven we dankbaar gebruik maken van vrijwilligerscoördinatoren en zorgen we voor een goede aansturing vanuit de disciplines en programma's die door de vrijwilligers worden ondersteund. Ook onderzoeken we welke nieuwe vormen van ondersteuning door vrijwilligers van toegevoegde waarde kunnen zijn voor het GNR. Hierop zullen we ook aanvullend gaan werven.

Financieel steunen (Fondsenwerving)

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner die ons ondersteunt. Daarnaast is er ook een trouwe groep van begunstigers en bedrijven die de Gooise natuur een warm hart toedraagt en het werk en de projecten die wij uitvoeren ook financieel ondersteunt. In 2018 hebben we onze fondsenwerving geprofessionaliseerd en ondergebracht in de werkorganisatie. Via nieuwe kanalen en meer dan voorheen maken we inzichtelijk op welke manieren zowel bedrijven als particulieren ons in het algemeen en bij specifieke projecten financieel kunnen steunen. We geven daarbij uiteraard aan waarom dat belangrijk is en welke resultaten we daarmee hopen te bereiken. Ook geven we aan waarom dit voor henzelf ook (fiscaal) interessant kan zijn.

Inspelen op actuele maatschappelijke thema's en behoeften

Adviseur

Wij worden regelmatig om advies gevraagd door onze omgevingspartners. Uiteraard zijn wij graag bereid om onze kennis en ervaring beschikbaar te stellen en advies te geven. Dit doen we echter wel op een manier die past bij deze tijd: zakelijk en met goede afspraken over rolverdeling en verantwoordelijkheden.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een constante factor in onze bedrijfsvoering en zien wij als onlosmakelijk verbonden met onze opdracht om de Gooise natuur in stand te houden. Wij realiseren ons dat duurzaam handelen soms op gespannen voet staat met 'het gaan voor de goedkoopste oplossing', maar weten ook dat beiden verrassend vaak hand in hand gaan.

Doelstellingen die wij nastreven zijn:

- Reductie van onze klimaatvoetafdruk met 50% in 2020 oplopend tot 100% in 2025
- Inkopen op duurzame wijze: vanaf 2019 volledig
- Bijdragen aan de duurzame opwekking van energie, mits daarvoor sponsors worden gevonden, zodat dit niet ten koste gaat van het budget voor natuurbeheer.

Natuur en gezondheid

Er is een duidelijke relatie tussen natuur en gezondheid. Onze natuur biedt ruimte voor ontspanning en beweging en levert een belangrijke bijdrage aan het welzijn en de vitaliteit van de bezoekers van onze gebieden. Vanuit de gezondheidssector is van oudsher, maar ook nu nog steeds behoefte aan het benutten van de natuur en het vertoeven in een natuurlijke omgeving om daarmee de gezondheid te bevorderen en/of bij te dragen aan het voorkomen of herstel van ziekten en van aandoeningen. Daarom kijken we ook naar wat de gezondheidssector doet. Waar mogelijk faciliteren we initiatieven van derden om in het kader van gezondheidsprojecten gebruik te maken van onze terreinen. We streven ernaar om in 2020 een aantal goede voorzieningen in onze terreinen te hebben voor mindervaliden.

8. Bestuur en Organisatie

8.1 Bestuur

Het bestuur van de stichting bestaat uit vertegenwoordigers van de Gooise gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren), de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland, aangevuld met twee externe deskundigen en een onafhankelijke voorzitter.

De provincie wordt vertegenwoordigd door een gedeputeerde. De vertegenwoordigers van de gemeenten zijn portefeuillehouders uit de colleges van B&W.

De voorzitter en de externe deskundigen worden telkens voor een periode van 6 jaar benoemd om de continuïteit van het bestuur beter te kunnen waarborgen en de bestuurlijke expertise te versterken op relevante kennisdomeinen zoals terreinbeheer, recreatie en financiën.

Het bestuur heeft een voorwaardenscheppende rol: het creëert de randvoorwaarden voor een goed functionerende beheerorganisatie, die de ambities en doelstellingen van het bestuur kan realiseren.

Uitgangspunten financieel beleid / Treasury

Het financiële beleid van het bestuur van onze stichting is gericht op een meerjarige goede en inzichtelijke balans tussen ambities en kosten, waarbij onze meerjarenbegroting voor onze participanten zo weinig mogelijk onverwachte fluctuaties te zien zal geven. Een zodanig stabiel financieel beleid brengt rust in onze werkorganisatie én in onze verhouding met de participanten.

Hiertoe hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Wij werken vanuit een meerjarig beleidsplan en met bijbehorend uitvoeringsprogramma dat rechtstreeks verbonden is met de (meerjaren)begroting
- We ramen de kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen zo reëel mogelijk en nemen ze op in onze (meerjaren)begroting
- We ontwikkelen ons beleidsplan en uitvoeringsprogramma cyclisch door en hebben beiden gekoppeld aan de planning- en control cyclus van de stichting
- De planning- en control cyclus van de stichting stemmen we qua timing af op de P&C-cyclus van de participanten
- Onze projecten en (groot) onderhoud en vervangingen sturen we programmatisch
- Risico's kwantificeren we zoveel mogelijk en dekken ze – voor zover ze niet zijn verwerkt in de meerjarenbegroting – af door middel van een toereikend weerstandsvermogen
- We stellen een beleidsnotitie 'Reserves en Voorzieningen' op en
- werken volgens een 'Treasury'-statuut dat in 2017 wordt opgesteld en vastgesteld
- De BTW die de stichting betaalt leggen we via de Transparantieregeling door naar de participanten, die dit voor eigen rekening en risico kunnen terugvorderen via het BTW-compensatiefonds. Er vindt geen terugstorting of rechtstreekse compensatie vanuit de participanten naar de stichting toe plaats
- De begroting en de bijdragen van de participanten indexeren we jaarlijks op basis van de werkelijke indexen voor loon- en prijsstijgingen die het CBS hanteert.
- We sturen erop sturen dat we alle ontvangen subsidies en donaties onder de gestelde voorwaarden en binnen de genoemde termijnen worden uitgegeven.

Onze stichting heeft geen winstoogmerk. De opbrengsten die we met onze activiteiten behalen komen volledig ten goede aan de doelstellingen waarvoor onze stichting is opgericht.

Governance

In 2017 hebben we een nieuwe Code Goed Bestuur vastgesteld. Daarin staat de verhouding tussen de verantwoordelijkheid van de stichting en die van de participanten op een inzichtelijke manier beschreven, opdat duidelijk is over welke zaken en op welke wijze de stichting aan de participanten en – gelet op de maatschappelijke functie van de stichting – aan de samenleving in het algemeen verantwoording aflegt.

Stichting Steun Goois Natuurreservaat

De komende vijf jaar ontvangt het GNR weer een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Daartoe heeft de Postcode Loterij een tripartite overeenkomst met de stichting Steun Goois Natuurreservaat en het GNR gesloten. In lijn met ons beleidsplan, ons nieuwe besturingsmodel en de doorontwikkeling van de organisatie zijn er met de stichting Steun afspraken gemaakt over de samenwerking tussen beide stichtingen om te zorgen dat de gelden effectief worden ingezet.

8.2 Organisatie

Netwerkorganisatie

We gaan onze organisatie verder doorontwikkelen als compacte netwerkorganisatie, die bedreven is in het samenwerken met (overheids)partners en het bundelen van krachten om haar doelstellingen te realiseren. Meer nog dan voorheen gaan wij actief de samenwerking met collega terreinbeherende organisaties en andere partijen opzoeken en bezien hoe we rondom thema's of projecten op organisatieniveau onze krachten kunnen bundelen, zodanig dat dit voor beide partijen meerwaarde oplevert. De samenwerkingsrelaties die we al hebben gaan we zo mogelijk en wenselijk verder verdiepen en versterken.

Er zijn diverse ontwikkelingen en uitdagingen waarvoor niet alleen het Goois Natuurreservaat zich gesteld ziet staan, maar ook andere terreinbeherende organisaties, zoals Natuurmonumenten, Staatbosbeheer, Recreatie Noord-Holland, PWN en de provinciale landschappen. Denk hierbij aan ontwikkelingen in de MRA, veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving, ontwikkelingen op het gebied van recreatie, bestrijding van invasieve soorten, behoud en bevordering van biodiversiteit, toezicht en handhaving, de inzet van vrijwilligers etc. Via gezamenlijke overlegstructuren wisselen we kennis en ervaringen met deze organisaties uit en trekken we samen op. Waar dit opportuun is proberen we krachten te bundelen en onze effectiviteit te vergroten door onze deskundigheid, netwerk en/of middelen te combineren bij het oppakken van een uitdaging.

Wij zoeken ook actief de samenwerking op met de provincie, de Regio Gooi & Vechtstreek en met de Gooise gemeenten voor thema's die onze gebieden overstijgen, zoals grote stedelijke of infrastructurele ontwikkelingen, de Landschapsvisie, het Geopark, de aanleg van natuurverbindingen en de ontwikkeling van regionale recreatieve routenetwerken.

Naast samenwerking met de terreinbeherende organisaties en overheden zoeken we ook actief de samenwerking op met maatschappelijke organisaties en vrijwilligers. Hierbij kan gedacht worden aan thema's als natuur- en erfgoededucatie, bevordering en monitoring van biodiversiteit en de bescherming van natuur-, landschaps- of cultuurhistorische waarden.

Flexibele schil

Als compacte netwerkorganisatie hoeven we niet alle kennis en kunde die we – op enig moment – nodig hebben zelf in huis te hebben, als we ook gebruik kunnen maken van de expertise, capaciteit en/of (kern)competenties van andere partners in het veld. Uiteraard kunnen we dit alleen doen als er sprake is van wederkerigheid of als er goede zakelijke afspraken zijn gemaakt over het inschakelen van de expertise en/of capaciteiten van de desbetreffende partners. We gaan bezien of het wenselijk en opportuun is om voor de realisatie van projecten een gezamenlijke flexibele schil in te stellen.

Zakelijkere aanpak en opstelling

Een belangrijk aspect om kosten te beheersen en inkomsten te verwerven is een zakelijke aanpak en opstelling van het GNR. Dit betekent zakelijker onderhandelen, ook wanneer individuele participanten iets willen van de stichting.

9. Uitvoeringsprogramma

In de bijlage worden de hoofdaspecten van ons uitvoeringsprogramma weergegeven.

	Wat	2019	2020	2021	2022
1	Structurele uitgaven (basis gewijzigde begroting 2018 + indexering 2019, latere jaren geen index)	€ 3.958.860	€ 4.218.860	€ 4.293.860	€ 4.293.860
2.	Professionalisering en versterking werkorganisatie	€ 190.000 t.b.v. structurele versterking	€ 75.000 t.b.v. structurele versterking		
3.	Versterken profilering	€ 70.000 regulier			
4.	Professionaliseren en uitbreiden fondsenwerving	€ 80.000 zelfdekkend (incidenteel)	Zelfdekkend	zelfdekkend	zelfdekkend
5.	Uitbreiden bestaande verdienmodellen	€ 15.000 incidenteel (uit reserve)	-	-	-
6.	Opstarten nieuwe verdienmodellen	€ 80.000 zelfdekkend (incidenteel)	Zelfdekkend	zelfdekkend	zelfdekkend
	Subtotaal	€ 4.393.860	€ 4.293.860	€ 4.293.860	€ 4.293.860
	Projectenprogramma	€ 2.444.110 (Projectgelden Steunstichting/NPL)	€ 971.110 (Projectgelden Steunstichting/NPL)	€ p.m. (Projectgelden Steunstichting/NPL)	€ p.m. (Projectgelden Steunstichting/NPL)
	Totaal	€ 6.837.970	€ 5.264.970	€ 4.293.860	€ 4.293.860